

Úvod do mezinárodního práva

2. přednáška

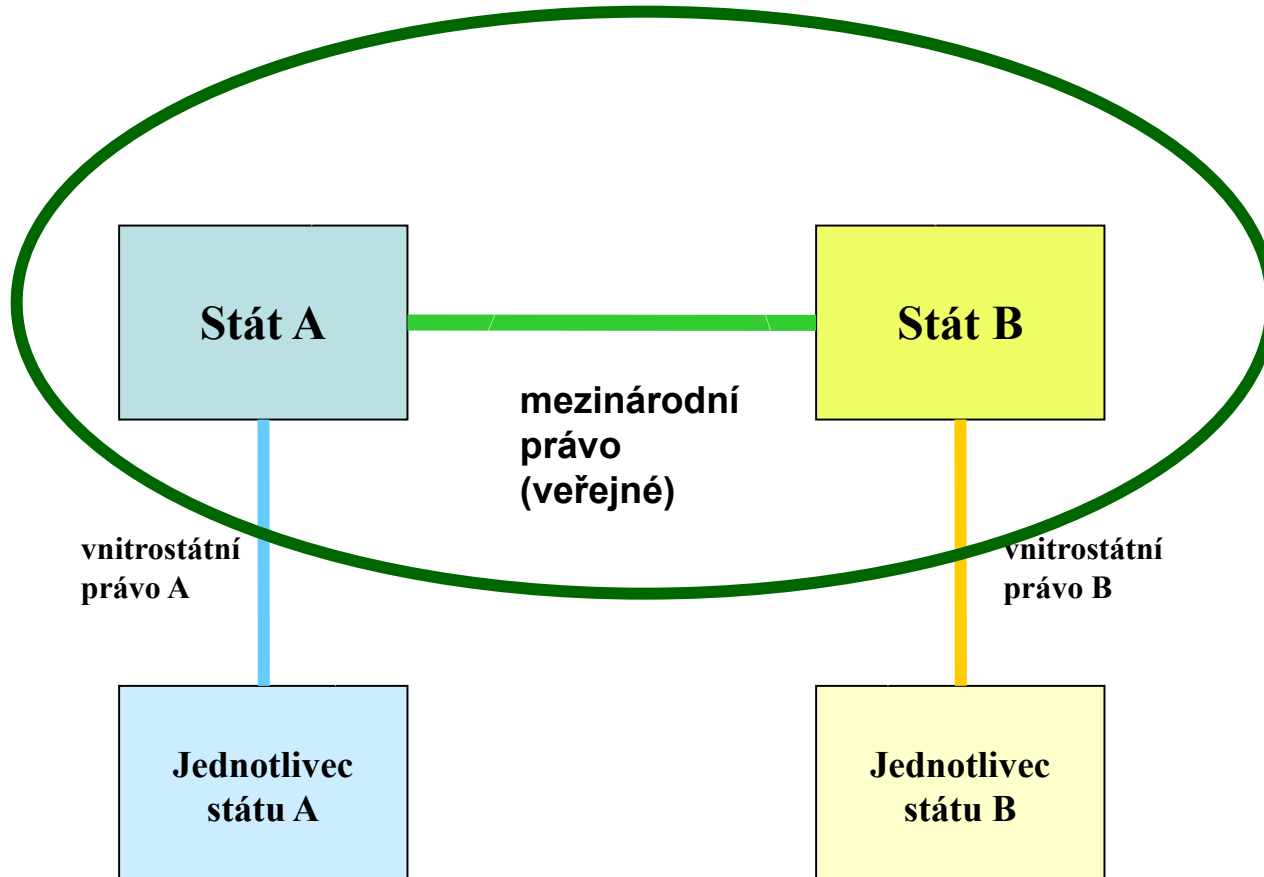
Mezinárodní právo 1

- **koordinální charakter mezinárodního práva (nikoli subordinační!)**
- **NIKDO NENÍ NIKOMU PODŘÍZEN !**
- státy mezinárodní právo **vytvářejí**, mají ho **respektovat** a jeho respektování **vynucují**

Zvláštnosti mezinárodního práva

- **1. KOORDINAČNÍ**
CHARAKTER MP vyplývá ze **zásady svrchované rovnosti** států, která je jeho základem

Vztah mezi státy: horizontální

Mezinárodní právo: specifika a subjekty

Zvláštnosti mezinárodního práva - 2

- **1.** KOORDINAČNÍ CHARAKTER MP
- **2.** Není **centralizovaná normotvorba**
- **3.** Není **autoritativní orgán**, který by obecně závazně **rozhodoval o porušení práva** a stanovil sankce (výjimka: RB OSN jen pro zcela vyjíméčné případy)

Zvláštnosti mezinárodního práva - 3

- **4.** **Není centralizované donucení**
- **Donucovací prostředky:**
  - bez použití síly (retorze, přerušování styků)
  - s použitím síly (sebeobrana, akce RB)
- **5. Prameny** – také právo nepsané
- **6. Subjekty**

Zvláštnosti mezinárodního práva

S h r n u t í :

- ***Pro vnitrostátní právo je nadřazenou mocí stát.***
- **U mezinárodního práva nadřazená moc chybí.**
- **Státy jsou v MP tvůrci a adresáti norem.**
- **Mezinárodní společenství: zcela decentralizovaný systém bez mocenského centra.**

Zásada svrchované rovnosti

- **SVRCHOVANOST (SUVERENITA)**

- nezávislost na jiné moci uvnitř i vně
- přirozené vymezení
- dobrovolné omezení
- územní výsost = výlučný výkon suverenity státu na svém území - výjimky

- **ROVNOST**

- rovná práva, výjimky

Subjektivita v mezinárodním právu

- způsobilost k právům a povinnostem
- způsobilost k právně relevantnímu chování
- normotvorná způsobilost (ne vždy)

Rozsah:

- **plná subjektivita (stát)** (*celé MP*)
- **omezená subjektivita** (mezinárodní org.) (*část MP*)
- **marginální „subjektivita“** (jednotlivec) (*výj.*)

Subjektivita – 2

- trvalost (dočasnost)
- zdroj (obecné nebo partikulární MP)
- **původnost:**
  - **původní (primární):** státy, povstalci, n-o hnutí
  - **odvozená:** mezinárodní organizace, jednotlivci
  - **podle okolností:** zvláštní politické útvary, města (hist.)

Stát jako subjekt MPV

Pojmové znaky státu:

1. území
2. obyvatelstvo
3. nezávislá veřejná moc (státní moc)
4. způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů (smluv)

Území

- státní hranice
  - různé způsoby vymezení
  - hranice uvnitř EU
- trojrozměrný prostor
- moře
- enklávy, poloenklávy
- územní výsost (výlučný výkon svrchovaných práv státu)
  - výjimky: diplomatické a konzulární mise, vojenské základny, zvláštní dohody o policejní spolupráci

Trojrozměrnost státního území

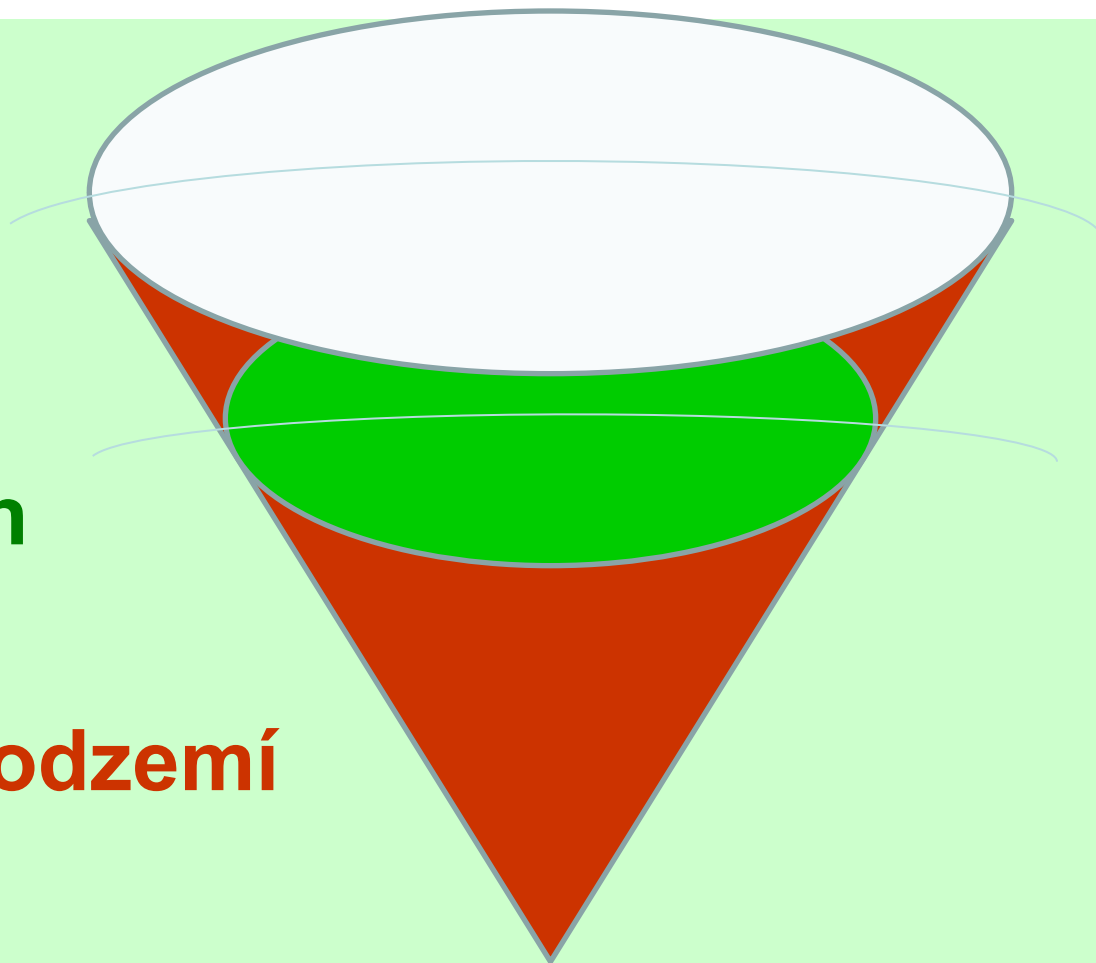
kosmický prostor

vzdušný prostor

100 km

zemský povrch

podzemí

Pobřežní vody (12 mil)

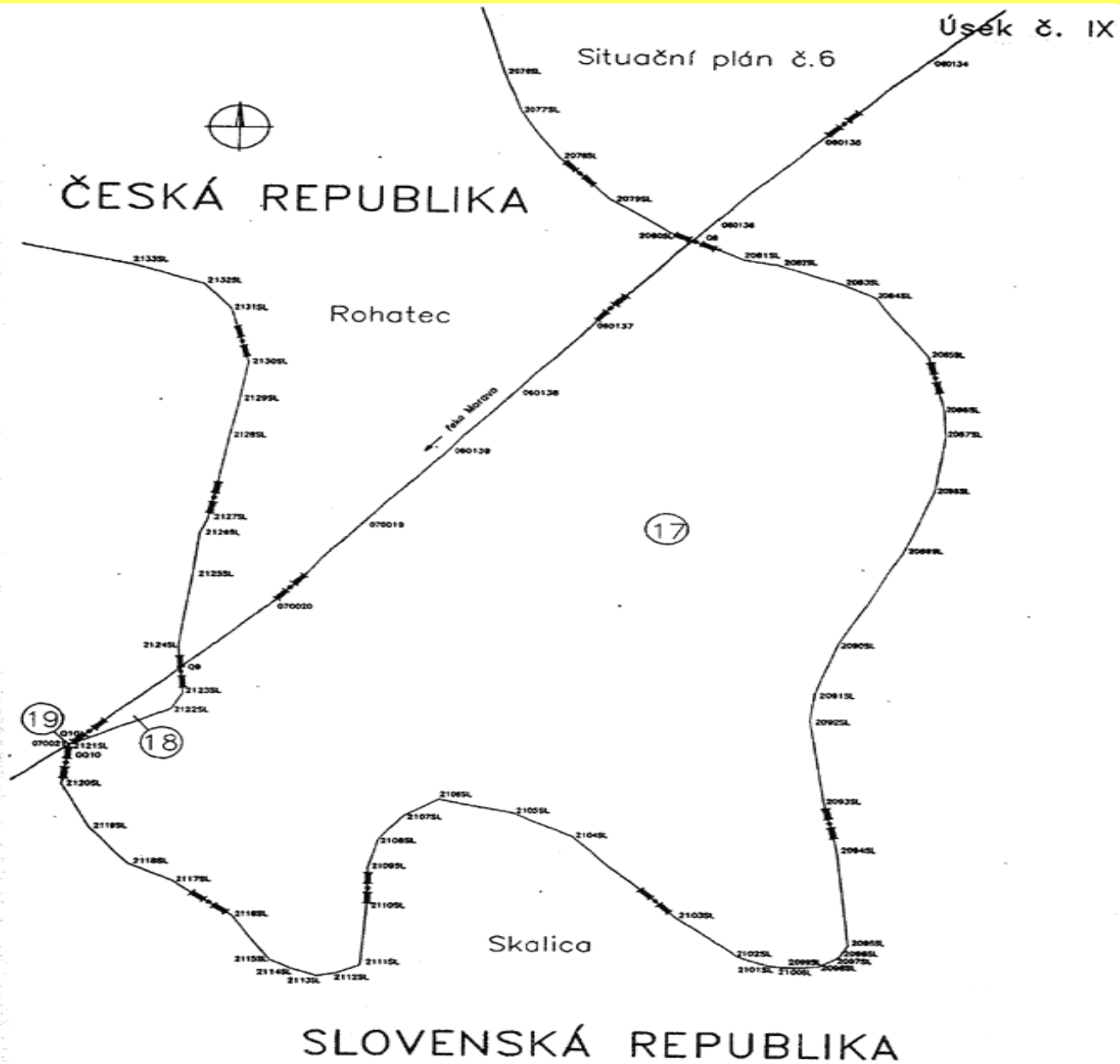

Hranice Aljaška - Kanada

Delimitace hranice (mapa)

Demarkace – hraniční sloupy

Demarkace – hraniční kámen

Demarkace – hraniční kameny

Střídavé hraniční kameny

Starý hraniční plot USA – Mexiko (2015)

Obyvatelstvo

- nastálo usazené, resp. žijící
- organizované (orgány státní moci a státní správy)
- bez ohledu na státní občanství
- jeden nebo více národů

Státní moc

- ORGANIZOVANÁ VEŘEJNÁ MOC
- nezávislá na jakékoli jiné moci vně i uvnitř
- nemusí jít o faktickou schopnost ubránit se útoku jiného státu
- vnitřní útok (občanská válka)
- Království Huttovy řeky
- EU -----

Způsobilost vstupovat do mezinárodních vztahů

- neuznaný stát – charakter státu je sporný (Severokyperská turecká republika)
- vyhlášení nezávislosti (1983)
- viz dále uznání státu

Vznik a zánik státu

- rozdělení (ČSFR, SSSR, Jugoslávie) $A \rightarrow B + C$
- sloučení (Itálie, Švýcarsko, hist. Německo)

$$A + B \rightarrow C$$

- secese (Kosovo) $A \rightarrow A + B$
- připojení (NDR) $A + B \rightarrow A$
- prvotní okupace (USA) $0 \rightarrow A$
- vyhlášení samostatnosti - dekolonizace (Alžírsko)

$$K \rightarrow A$$

UZNÁNÍ STÁTU - podstata

- STÁTY SE mění - vznik, zánik (slučování - rozdělování- secese)
- uznání státu a vlády
- uznání provádí exekutiva
- uznání státu: jednorázové - nezmění-li se okolnosti, nelze vzít zpět (ale lze uznat neuznaný)
- uznání vlády: jen při neústavní změně, ovládá-li většinu území (???) nebo alespoň je-li taková pravděpodobnost
- Libye - stát pořád, vláda se změnila

Uznání - teorie

- Uznání státu:
- - **konstitutivní teorie** = uznání vytváří stát a dodává mu právní subjektivitu
  - někdo uznal, někdo neuznal - co to znamená?
- - **deklaratorní teorie** = praxe států - retroaktivní efekt - nevadí
  - nelogičnost: neuznané skutečné státy
- KONSTITUTIVNÍ TEORIE: logický nesmysl – není závazně rozhodující autorita
- DEKLARATORNÍ TEORIE: stát je suverénní bez ohledu na uznání
  - Uznání předpokládá existenci státu, nevytváří jej
  - uznání: zda je entita považovaná za stát v dvoustranném vztahu

Uznání - teorie

- **Není povinnost uznat stát**
- **Uváděné důvody neuznání:**
  - vznik státu v rozporu s MP
  - závislost státní moci na jiné moci vně
  - **SKUTEČNOST:** politický zájem

proto zavrhuje toto dělení - je to politická, ne právní otázka

Uznání je politický akt!

NELZE UZNAT STÁT, který vznikl cestou porušení mezinárodního práva

Uznání - pokračování

- Kritéria uznání státu: právní - uvedené znaky (Montevidejská úmluva)
- UZNÁNÍ VLÁDY: efektivnost, stabilita (a taky ta formální vláda)
- většinou kritéria politická

- DE FACTO A DE IURE:
- uznání vlády:
  - de facto - alespoň určitý vliv,
  - de-iure - trvalý a pevný vliv
- Lze de iure uznat i vládu, která kontroluje jen část území nebo je v exilu!

Přehled neuznaných států

- **Izrael** není uznán 32 státy
- **ČLR** není uznána státy uznávajícími Tajwan (cca 23)

- **Státy uznané jen některými státy**
  - **Abcházie** od 1999 (uznána 5 členy OSN) (za své území ji považuje Gruzie)
  - **Jižní Osetie** od 1991 (uznána 5 členy OSN) (Gruzie)
  - **Severní Kypr** od 1983 (uznán jen Tureckem) (Kyperská republika)
  - **Kosovo** od 2008 (uznáno cca 110 členy OSN) (Srbsko)
  - **Tajwan** od 1949 (uznán 23 členy OSN) (ČLR)
  - **Západní Sahara** od 1976 samostatná, trvale okupována Marokem, uznána 85 členy OSN) (býv. španělská kolonie)

- **Státy neuznané, de facto kontrolující své území**
  - **Náhorní Karabach (dnes Arcach)** od 1992 (uznaný 3 neuznanými státy) (Azerbejdžan)
  - **Podněstří** od 1990 (uznané 3 neuznanými státy) (Moldávie)
  - **Somaliland** od 1991 (bývalá část Somálska, neuznán nikým)

- **Území nevyjasněné povahy**
  - **Palestina** - 2012 uznána OSN jako nečlenský stát (138 x 9 x 41), většinu území okupuje Izrael

Mezinárodní organizace

- **členové:** státy nebo mezinárodní organizace
- **Pojmové znaky:**
  - zřízeny mezinárodní smlouvou
  - odvozená subjektivita
  - relativně trvalé
  - vlastní orgány
  - usilují o dosažení cílů podle zřizovací smlouvy

Organizační struktura mezinárodních organizací

- **„Shromáždění“** – zastoupení všichni členové, rozhodovací pravomoc
- **„Výbor“**, **„Rada“** – výkonný orgán, vyjadřuje společný zájem mezinárodní organizace
- **sekretariát** – výkonně technický orgán
- **(orgán pro řešení sporů)**

Jednotlivec jako **marginální** subjekt MP

Získání subjektivity:

- vlastním úkonem podle MP (lidská práva)
- úkonem státu nebo mezinárodního orgánu (mezinárodní trestní právo)

Nepatrný rozsah způsobilosti (jen být účastníkem řízení)